

Fråga 4A: Den långa marschen

Kommunistpartiet grundat år 1921 av Chen Duxiu kom till en början att samarbeta med Nationalistpartiet, Guomindang, grundat år 1912 av Sun Yat-sen. Denna koalition, som var gynnad av Moskva, planerade att tillsammans företa Den norra expeditionen som skulle syfta till att snabba på den kinesiska revolutionen mot den feodalism och imperialism som härjade i landet, genom att främst sätta stopp för de tre krigsherrna Zhang Zuolin som styrde i Manchuriet, Wu Peifu i norra Kina och Sun Chuanfang på östkusten, och således ena landet. Sun Yat-sens plötsliga död i cancer år 1925, kom att ställa Jian Jieshi - även känd som Chiang Kai-shek - som ledare för expeditionen, som år 1926 satte ut. Sun Yat-sen hade tidigare sett vikten av att lära sig från revolutionsexperterna Ryssland, och Ryssland hade sett vinsten i att ha en god relation till det fruktbara Kina, vilket nu ledde till att man sponsrade med såväl ryska vapen som rysk expertis i form av General Vasily Blyukher i expeditionen. Företaget lyckades väl, och Chiang Kai-shek kunde i slutet av expeditionen erkännas som Guomindangs officiella ledare. Dock kom expeditionen att ta en annan vändning år 1927, då Chiang Kai-shek valde att bryta med Kommunistpartiet och Ryssland. Det hade länge varit friktion mellan partierna, och Chiang hade länge anat att Kommunistpartiet inte delade Guomindangs planer för Kina. Chiang kunde slå ner den kommunistiska oppositionen och i oktober 1928 styrde han landet från huvudstaden Nanjing. Under sitt styre hade han emellertid två större problem: Det ena var kommunisterna och deras av Ryssland stöttade uppror, medan det andra var de ständigt hotande japanerna i norr. Chiang valde emellertid att först ta itu med kommunisterna, där han gjorde flera försök mellan åren 1930-1934 att omringa kommunistledarna Mao Zedong, Zhu De och Lin Biao i området vid Jinggangbergen i söder, där Mao och de övriga ledarna antog en effektiv gerillakrigföring. De två första försöken i Chiangs kampanj gav inga resultat för Guomindang, så han beslutade att själv delta i det tredje år 1931, vilket heller inte ledde till någon större framgång, förutom att kommunisterna och den Röda Armén var tvungna att flytta sitt högsäte till Ruijin i Jiangxi. Ett fjärde försök med 250 000 soldater i regerings namn misslyckades också, och man satsade på en femte kampanj. Denna gång med 700 000 soldater (mot de 150 000 i Röda Armén) och med hjälp av den tyske generalen Hans von Seeckt, som man värvat från självaste Hitler. I oktober 1933 började man kampanjen, som gick ut på att sakta svälta ut de kommunistledda områdena, samt sätta upp vägsprågar och försvar längs alla vägar. Kommunisterna led svåra förluster, och på hösten året därpå beslutade man att bryta sig ut ur fällan genom att i olika grupper om totalt cirka 90 000 man fly, för att sedan återförenas igen. Detta kom att kallas "Den långa marschen"...

Den långa marschen kom att ta sin början i oktober år 1934, då de fraktioner som kom att utgöra den första, tredje, femte, åttonde och nionde av Röda Armén valde att evakuera Jiangxi-området, och man kom att avlägga en sträcka om totalt nästan 10 000 mil, korsa 24 floder och 18 bergskedjor. Man passerade genom 12 provinser och belägrade 62 städer. Denna marsch räknas som en av världens största militära bedrifter, inte minst för partiets del...

Till en början tjänade marschen som en flykt från tillfångatagandet, och man slogs dagligen mot Guomindangarméer i de olika provinserna, där man även medvetet lämnade folk som skulle organisera revolutioner, men i januari år 1935 fick man även ett annat syfte. Man tog en längre vila i Zunyi i Guizhouprovinsen, och Mao Zedong valde nu att hålla en presskonferens som slutade i partiets nya intresse, sammanfattad i dess slogan "*Gå norrut för att slå ner japanerna*"¹ och det imperialistiska hot de utgjorde mot nationen. Detta möte kom att bli historiskt för partiet, och Mao blev nu ordförande i partiet, samt ledare för den första fraktionen av Röda Armén. Det fanns emellertid ett skäl till varför man ville gå norrut, och det var för att kunna komma i kontakt med Ryssland och sätta sig i säkerhet i Shaanxiprovinsen.

Maos armé var tvungna att ta en krokig väg för att försöka undvika Guomindangarméerna, där man först gick söderut, sedan väst genom Yunnan, för att sedan ändra riktning norrut och mot målet Shaanxi där man skulle sluta upp med den fjärde fraktionen, som påbörjat marschen från

västra Henan, ledda av Zhuang Guotao. Den fjärde fraktionen kom emellertid att lida stora förluster då de mötte Chiang Kai-sheks trupper, och de rester av fraktionen kom att sluta upp med delar av den andra fraktionen, som startat från västra Hubei ledda av He Long, som tidigare tillhört Guomindang. Den andra fraktionen nådde Shaanxiprovinnsen och slutmålet Yanan ett år senare än de andra, år 1936, då Den långa marschen med endast cirka 30 000 man överlevande av de från början 90 000 officiellt var avslutad.

Den långa marschen kom att bli det stora genomslaget för Mao Zedong, och den framställs idag på en hög propagandanivå av Kommunistpartiet. En av de händelser som av kommunisterna framställs som det mest kritiska ögonblicket under marschen är övergången av bron över Dadufloden, där Edgar Snow i sin bok *Röd stjärna över Kina* skriver om de heroiska insatserna av Maos fraktion av den Röda Armén. Man hade nått fram till den västra centrala delen av Sichuan, där denna flod utgjorde en mäktig barriär mellan Mao och hans mål i norr. Enligt Snow skulle hängbron endast ha ett fåtal plankor kvar, samt att ett fiendligt näste skulle vara stationerat på den motsatta sidan av kommunisterna. Ovanför dessa hjältar skulle dessutom Chiang Kai-sheks plan hota, men det fanns ingen väg runt floden, så den enda väg man kunde ta var över bron. *"...men vid sin ankomst fann de röda att hälften av denna beläggning hade rivits upp, och framför dem gungade bara de nakna järnkedjorna mot flodens mitt. Vid det nordligaste brohuvudet låg ett fiendligt kulsprutenäste, och bakom det fanns ett regemente vita soldater...Och vem kunde ha trott, att de röda skulle vara vansinniga nog att försöka ta sig över på bara kedjorna? Men det var just vad de gjorde."* - *Röd stjärna över Kina*², s. 212.

Efter detta beskrivs män som träffas av fiendlig eld och således faller ner i floden. Denna tolkning sågas dock skarpt av Jung Chang och Jan Halliday i boken *Mao, den sanna historien*, som skriver följande: *"Detta är ett rent falsifikat. Det förekom ingen strid vid Dadufloden. Förmodligen uppkom legenden på grund av själva platsens beskaffenhet: en hängbro över en vilt framrusande flod verkade vara en bra plats för heroiska dåd. Det fanns inga nationalistiska trupper vid floden när Röda armén kom fram dit den 29 maj."* - *Mao, den sanna historien*³, s. 184.

Jung Chang fortsätter med att stärka sina dementier med intervjuer från en 93-årig kvinna från Luding, som påstår att bron förvisso saknade en och annan plank och att kommunisterna avfyrat några få salvor, men hon sägs dock inte överhuvudtaget minnas att det förekommit någon svarseld från den andra sidan. Vidare fortsätter Chang och Holiday med att föreståndaren för museet vid bron år 1983 bestämt hävdar att bron aldrig brann, för att avsluta med sitt hårdaste argument: *"Det starkaste beviset som kullkastar myten om den 'heroiska' striden är att inga soldater dog...Förtrupperna bestod av 22 män som, enligt myten, stormade bron i ett självmordsanfall. Men vid ett högtidlighållande genast efter händelsen, den 2 juni, var inte bara alla 22 i livet och mådde alldeles utmärkt utan föräddes dessutom med en Leninkostym, en reservoarpenna, en skål och ett par ätpinnar. Inte en enda av dem hade sårats."* - *Mao, den sanna historien*³, s. 185.

När jag läst de båda avsnitten ur böckerna blev jag tämligen kluven, det var rätt uppenbart att den prokommunistiska versionen av Snow syftade till att glorifiera Kommunistpartiets historia och att den således antagligen är något överdriven. Å andra sidan kan jag inte låta bli att se på den antikommunistiska versionen med ett kritiskt öga. Att hålla en 93-åring som vittne till ett av de största argumenten, och försöka stärka trovärdigheten i det hon säger genom att beskriva henne som en pigg sådan, väcker hos mig lite skepsis. Det största tvivlet når mig dock på grund av att boken endast verkar tjäna till att svartmåla Mao - som förvisso inte var något guds barn - och det faktum att man inte belyser några andra sidor än de allra mörkaste. Med risk för att gripas av hybris kritiserande dessa två böcker parallellt vilka jag endast läst ett par sidor i vardera, hittade jag till min stora förtjusning en artikel⁴ ur DN skriven av den svenska översättaren till boken, Göran Leijonhufvud, som stärker min recensionskritiska självgodhet. I artikeln radas en mängd

olika Asienkännare och professorer upp, vilka kritiserar Jung Chang och Jon Hallidays källhänvisningar, samt det faktum att en bok där man inte hade svartmålat Mao, antagligen aldrig blivit en bestseller. Personligen tror jag att sanningen ligger någonstans mittemellan de båda tolkningarna, ett bevis för att sanningen sällan är svart-vit. Jag väljer att avsluta med en tredje tolkning tagen ur samma DN-artikel: "*På denna punkt redovisar två briter, som själva i efterhand gått den långa marschen, andra källor som säger att det visst var en strid - men att de röda truppernas låga förluster berodde på att de först skickade fram bönder som kanonmat. De båda, Ed Jocelyn och Andy McEwen, anser att Chang och Halliday har fel på nästan varenda punkt vad gäller den episka marschen.*" - Göran Leijonhufvud, Dagens Nyheter⁴ 2006-01-29.

Referenslitteratur

¹J P Harrison - *The Long March To Power*, 1972.
ISBN: 033 314 154 7

²E Snow - *Röd stjärna över Kina*, 1971
ISBN: 91-7008-261-6

³J Chang, J Halliday – *Mao, den sanna historien*, 2006.
ISBN: 91-518-4527-X

⁴Göran Leijonhufvud - *Kritiserad Maobomb*, 2006.
<http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1058&a=517069&previousRenderType=1s>
Hämtat 2007-11-24.

M W Scott - *China: Its History and Culture*, 2004.
<http://site.ebrary.com/lib/linkoping/Doc?id=10083588&ppg=212>
Hämtat 2007-11-24.

Fråga 5A: De 100 tankeskolornas tid

Perioden från ca 550 f kr till 200 f kr kom i Kina att präglas av teknisk, social, politisk och militär utveckling vilka kom att ge upphov till en intellektuell era, även känd som de 100 tankeskolornas tid. Åren 722-481 f kr kallas för Vår- och höstperioden, och 403-221 f kr för Krigarstatsperioden, vilka båda tillhör Zhou-dynastin (1122-256 f kr). Den tidigare av dessa två perioder kom att präglas av feodalism där Zhou-kungen, som under den här tiden hade fått det symboliska "Himmelens mandat" hade väldigt lite egentlig makt. Istället styrdes landet av de många provinsherrarna av adlig härkomst, och samhället fick en väldig aristokratisk prägel. Under Vår- och höstperioden existerade hela 170 stater, men efterhand som dessa växte sig allt större och blev allt mer komplexa, kom de så småningom att smälta samman till sju större stater under Krigarstatsperioden. Detta kom att leda till feodalsystemets kollaps där den senare perioden präglades av rivalitet och krig staterna emellan. En stor anledning till att dessa stater kunde växa sig stora var tack vare den teknologiska och ekonomiska utveckling som nu hade tagit fart.

Till en början låg man långt efter väst, men användandet av järn ledde till att bland annat jordbruket kunde utvecklas i form av användande av järnredskap och oxdragna plogar. Uppfinnandet av bevattningssystemen härrör också från den här perioden, och detta ledde till att man kunde upprätthålla jordbruket även under perioder av torka, och utöka den odlingsbara marken. Jordbrukets ökade produktion av råvaror ledde till att en stor befolkningsökning samt att handeln nu på allvar kunde ta fart. Alla typer av handelsmän blev allt rikare, och denna nyligen till graden stigna klass kom att leda till splittrandet av den rådande aristokratin. Ett annat uppsving för handeln var den snabba kommunikationen som nu uppstod i form av häst och vagn, som ursprungligen hade sina rötter i den samtida militära utvecklingen. Denna gren av utveckling ledde i sinom tid till effektivisering av krig, och framförallt gav den näring till många inbördeskrig som präglade Krigarstatsperioden. I dessa tider av kaos och krig sökte man finna en politisk och social stabilitet, något som kom att ge upphov till att en intellektuell våg fick fäste i Kina. De tekniska och sociala förändringar som skett i landet under den senaste tiden odlade nya synsätt på saker och ting, och den, liksom den samtida västliga intellektuella uppgången i bland annat Grekland, kom att bära den här vågen. Den starka ekonomin var förmögen att föda många filosofer som präglades av de fundamentala nya frågeställningarna som uppstod med det nya samhället, och dessa kom ofta att vandra runt från stat till stat och erbjöd sina kunskaper och lösningar till de nya problemen. Man kan se dem som ett slags praktiska politiker som fokuserade sina tankar kring samhället och dess uppbyggnad, och de gav i sin tur inspiration till en grupp anhängare. Många av dem själva - både lyckade och misslyckade i sina missioner i de olika staterna - och deras anhängare kom att bli lärare som så småningom började bilda de tankeskolor som tjänade till att hitta ett optimalt samhälle - något som är väldigt förståeligt i den här tidens mer eller mindre anarkistiska samhälle. Filosoferna som lade grunden till tankeskolorna var ofta väldigt innovativa inom sina områden, men för många av dem var det naturligt att söka svar på de nya frågorna i historien. Man ägnade mycket tid åt att studera gamla skrifter och klassiker som man sedan drog nytta av i sina egna skrifter. Kinesernas stora respekt för det skrivna ordet kom att bevara de klassiker som uppstod i tankeskolorna under den här tiden fram till idag, vilka vi känner till i form av "De fem klassikerna". Den största av dessa tankeskolor, och som kom att förknippas med alla dessa klassiker, var konfucianismen.

Konfucianismen

Den förste professionelle läraren och filosofen i Kina man idag känner till, är även den störste: K'ung-fu-tzu, som av tidiga jesuitiska missionärer till västvärlden översattes till Konfucius. Konfucius föddes år 551 f kr i den feodala staten Lu, och medan hans föräldrar inte var särskilt rika tillhörde de ändå överklassen. Hans far var krigare och kom att gå bort när Konfucius

fortfarande var en liten pojke.

Redan som liten kom han att visa ett stort intresse för studier, och även fast han var tvungen att spendera mycket tid som tjänare åt rika familjer för att kunna försörja sig själv och sin mor, lyckades han undvara tid till studier. Blott tjugotvå år gammal öppnade han en skola som blev både populär och beryktad, vilket ledde till att Konfucius kunde avancera till justitiedepartementet där han var väldigt inflytelserik och lyckades få staten Lu att nå stor välgång och ordning. När statens ledare senare inte följde den moraliska väg Konfucius presenterade, valde Konfucius att avgå och istället presentera sina idéer för andra stater, tätt följd av sina lärjungar. Till slut återvände han till Lu, där han spenderade sina sista år genom att uppmäna och inspirera sina lärjungar till vidare studier. Han dog, endast två år efter Buddha, år 479 f kr.

Konfucius accepterade emellertid det faktum att kungen hade "Himmelens mandat", men var ändå inte alls intresserad av det övernaturliga. I en fråga om livet efter döden ska han ha svarat "*När du inte ännu förstår livet, hur kan du då förstå döden?*"¹ Liksom många andra filosofer vid den här tiden, hämtade han mycket kunskap från den tidens klassiker som han sedan applicerade i sin politik. I det samhälle han levde i var det mer eller mindre kaos, och han ansåg att om man gick tillbaka till de gamla politiska systemen grundade av Kung Wen och hertigen av Zhou i början av Zhou-dynastin, så skulle samhället stabiliseras. Han predikade också att man skulle stå fast vid de sociala roller man blivit tilldelade - något som alltså rättfärdigar kungen och "Himmelens mandat". Konfucius menade att man skulle applicera detta hierarkiska förhållningssätt på alla nivåer i samhället, inklusive familjen. Han predikade om de fem heliga banden, som gällde mellan härskare och underlydande, man och hustru, fader och son, storebror och lillebror samt mellan vän och vän. Mellan den överlägsne och underlägsne skulle ansvar och respekt råda, och om alla antog sina roller och spelade dem såsom de heliga banden predikade skulle samhället fungera ypperligt. Även fast Konfucius tankar kan tyckas konservativa, gav de vid den här tiden en helt annan syn på hur man skulle inordna regeringen. Det som tidigare hade orsakat hans avhopp från justitiedepartementet var ett bevis för att han levde som han lärde, då han menade att en bra regering måste grundas på rättfärdigandet av moral och etik, något som kom att genomsyra hela Konfucianismen.

Även fast Konfucius predikade en hierarkisk indelning av samhället, menade han dock att människans natur var jämnställd eftersom folket från början hade samma förutsättningar. Han betonade vikten vid att leva ett enkelt liv och manade sina anhängare att inte bli extremister av något slag. Han pekade på att alla människor föds goda, och det enda som kunde göra människan ond var genom att vistas i en för henne dålig miljö som exempelvis krig, och predikade därför förhandling framför användandet av vapen. De personer som skulle visas bli onda kunde återigen ledas in på det goda spåret genom att med hjälp av egen ansträngning följa sin naturliga godhet. En annan möjlig lösning var att genom utbildning få rätt perspektiv på saker och ting igen. Utbildningen, som även här skulle vara oberoende av klasstillhörighet, sluter jämnställdhetscirkeln. Konfucius tanke var att bildade män, oavsett social status, skulle ha rätten att säga åt härskarna hur de skulle styra landet - en idé han själv tidigare tillämpat och som kom att ge upphov till den kinesiska attityden att karriären skulle grunda sig på meriter och inte arv.

Konfucius ideal var en gentlemannakultur, där man skulle besitta egenskaper som ärlighet, rättfärdigande, lojalitet, osjälviskhet samt de främsta egenskaperna kärlek och humanitet. Men för att bli en fulländad gentleman, var man även tvungen att besitta yttre egenskaper i form av ett uppträdande baserat på ens status, på kinesiska li. De med högre status var de som skulle visa vägen för de med lägre status, och således förväntades de alltid att uppträda rätt. För härskaren, som logiskt sett alltså borde vara den som var mest exemplarisk i sitt uppträdande, skulle detta enligt Konfucius innebära att han fick högre status och således mer inflytande över folket. Skulle han däremot inte visa detta goda uppträdande och följandet av li, skulle ingen längre lyda hans

order. Med denna doktrin ville Konfucius få ett samhälle där varje människa var en god och moraliskt medveten individ som skulle kunna hindra uppkomsten av likartade kaos som han levte i. Konfucianismens mål är att finna yttre och inre harmoni genom ett komplext system av moral, social, politisk och även något som närmast kan beskrivas som religiös predikan, även fast man inte tillber någon gud, har visat sig vara världens mest framgångsrika konservativa system. Den vann framgång genom att glorifiera det förflutna och genom de humanistiska och moraliska fundamenten den vilade på, som gav makten en stadigare grund att stå på. Den låg även rätt i tiden - en intellektuell era kom nu att börja spira, och de idéer Konfucianismen presenterade tilltalade många av den bildade skaran.

Konfucianismen kom sedan att utvecklas, bland annat till Neo-Konfucianismen, och se många nya ansikten som fick stort inflytande i hela östra Asien, eftersom Konfucius lärjungar skrev ner hans tankar i verk som bland andra *Analekterna*. De mest framträdande av dessa lärjungar var Konfucius efterträdare Mencius och Xunzi, som i filosofins namn idogt diskuterade människans natur, där Xunzi inte delade Mencius och Konfucius tanke om att människan föds god.

Den text jag tycker är mest belysande för Konfucianismen är hämtat ur *Analekterna*, och lyder: *"Tzu Kung frågade: 'Finns det något ord som kan sammanfatta principen för hur man ska leva?' Konfucius svarade: 'Kanske ordet ömsesidighet: Gör inte mot andra vad du inte vill att de skall göra mot dig.'" - Analekterna XV:23²*

Det här är ett citat man kan höra i många olika former i många olika religioner och filosofier, med kärnan att man skall behandla andra såsom man själv vill bli behandlad, antagligen för att människans grundläggande moraliska syn är densamma för alla. För just Konfucianismens del tycker jag att det sammanfattar hela filosofin på ett väldigt koncist sätt, och det utgör den grundpelare för vilken Konfucianismen vilar på.

Lättast är det att tolka detta ur den syn på förhållningssätten man hade, och att varje person skulle anta sin av samhället givna roll. Härskaren skulle vara härskare, och sonen skulle vara son, och för att detta skulle fungera var man tvungna att bygga ett förhållande på ömsesidig respekt. Detta sammanfattas bäst genom de heliga fem banden, som bygger på att den överlägsne ska visa godhet mot den underlägsne, medan den underlägsne ska visa lojalitet mot den överlägsne. Detta kan kanske te sig orättvist, inte minst för att det är en sådan hierarkisk konstruktion, men genom att Kejsaren exempelvis behandlar sina undersåtar väl, får han från dem samma respons och fortsatt förtoende att leda dem. Om han däremot skulle handla i illvilja mister han sitt förtoende och tappar "Himmelens mandat". Samma princip gäller för de övriga fyra banden, som alltså bygger på en ömsesidig respekt även fast den ene av dem är överlägsen den andre. En annan aspekt i att behandla varandra lika var den grundtanke Konfucius hade att människans natur var jämställd, och således krävde den en likavärdesbehandling. Gentlemannakulturen - där man ville sätta gentlemännen på samhällets nyckelposter - var också baserad på det här ledordet, med resultatet att man skulle vara osjälvisk och visa kärlek och humanitet till varandra.

Eftersom citatet är så vitt och lämnar mycket öppet för egen tolkning, kan man lägga in det i de flesta av Konfucianismens tankar som nästan alltid arbetar med moraliska frågeställningar. Personligen tycker jag dock att Konfucius ger ett väldigt konkret svar med denna levnadsregel i hur man ska handla i situationer där man är osäker på vad som enligt Konfucianismen är rätt. Detta tror jag även är en stor nödvändighet och extra viktigt inom den här läran, då man predikar utan någon gud samt anser att lagar är överflödiga och således baserar hela sin tro på att människan, genom dessa vägledning, ändå handlar moraliskt rätt. Att man fortfarande idag kan höra denna fras tror jag är ett bevis för hur viktigt vi tycker det är - på samma sätt som Konfucius tyckte - att handla rätt, och att vi fortfarande har ett väldigt stort behov av att kunna lita på varandra.

Per Bäck, ASK
2007-11-25

Referenslitteratur

J K Fairbank, M Goldman - *China, A New History*, 2006.
ISBN: 0-674-01828-1

¹J K Fairbank, E O Reischauer, A M Craig – *East Asia*, 1989.
ISBN: 0-395-45023-3

²J Birdwhistell - *Confucianism Sacred Texts*, 2001.
<http://environment.harvard.edu/religion/religion/confucianism/texts/>
Hämtat 2007-11-21.

Lektionsanteckningar i Nordostasienkunskap, föreläsare Göran Lindgren 2007-09-07.